

Поліщук А.В.

старший викладач,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Знання іноземних мов, особливо англійської, важко переоцінити для тих, хто прагне побудувати хорошу кар'єру, відкрити нові життєві перспективи, постійно підвищувати свій професійний рівень, черпаючи новітню інформацію з Internet. Та, на жаль, дуже мало випускників наших ВНЗ володіють достатнім рівнем знань, щоб успішно скласти іспити IELTS чи TOEFL для продовження освіти або працевлаштування за кордоном. Актуальним є знову звернутися до першоджерел, європейським стандартам якостей освіти з тим, щоб визначити яким видам мовленнєвої діяльності надавати перевагу при вивченні іноземної мови, як підвищити рівень комунікативної мовленнєвої компетенції студентів нефілологічних спеціальностей. В «Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти» підкреслюється, що підхід до викладання іноземної мови має бути «діяльнісно-орієнтованим», тобто відповідати сфері її застосування, специфічному оточенню та професії особи – «соціального агента». Вивчення мови повинно включати як розвиток загальних компетенцій, так і комунікативно-мовленнєвих. Під загальними компетенціями маються на увазі «ті, що не є специфічними для мовлення, але такі, що необхідні для будь-якого роду діяльності, у тому числі й мовленнєвої» [1, с. 3]. Вони складаються як з теоретичних знань, так і емпіричних, набутих життєвим досвідом, а також в результаті навчання. При чому враховуються академічні знання з наукової, технічної або освітньої галузі, практичні – із сфери повсякденного життя та соціокультурні – «знання спільних цінностей та ідеалів, прийнятих соціальними групами в інших країнах або регіонах», необхідних для міжкультурного спілкування [1, с. 6]. До комунікативно-мовленнєвих компетенцій відносять такі, що «забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби» [1, с. 4]. У осіб, зайнятих у певній галузі чи сфері суспільного життя, види мовленнєвої діяльності реалізуються «у вигляді процесів сприйняття та продукування одного чи більшої кількості текстів з метою виконання певної задачі» [1, с. 4]. Трохи нижче в рекомендаціях дається визначення тексту: «Текст є певним відрізком мовлення чи висловлюванням (усним або писемним), що стосується специфічної сфери. У процесі виконання певного завдання він стає актом мовленнєвої діяльності і може бути як опорою так і метою, як продуктом так і процесом» [1, с. 4]. Читаючи положення цих рекомендацій, ми переконуємося, що європейські програми з іноземних мов у вишах для студентів нефілологічних спеціальностей, як і у нас, націлені на професійне навчання, з великою часткою читання автентичних текстів за фахом, як основного джерела інформації для майбутніх спеціалістів. Але водночас метою навчальних програм є вдосконалення комунікативних умінь, досягнення максимального розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності. Формування

комунікативної мовленнєвої компетенції (КМК) включає лінгвістичну, соціолінгвістичну, соціокультурну, стратегічну та дискурсивну складові. Лінгвістичні компетенції включають теоретичні знання та відповідні їм навички практичного володіння мовними аспектами: лексикою, фонетикою, морфологією, синтаксисом. Враховуються не лише рівень та якість знань, наприклад, розмір словникового запасу, вміння сприймати на слух, а й когнітивні аспекти, як, наприклад, здатність активізувати вивчений матеріал, запам'ятовувати лексичні поняття за допомогою різних асоціативних ланцюжків тощо [1, с. 7]. «Соціолінгвістичний компонент (правила ввічливості, норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, класами та соціальними групами) пронизує весь процес спілкування між представниками різних культур, навіть тоді, коли його учасники часто не усвідомлюють цього впливу» [1, с. 7]. Тобто мова йде про вміння вибирати мовленнєві форми залежно від ситуації, стиля спілкування, особливостей аудиторії чи співрозмовника. Для цього потрібно знати семантичні особливості вживання слів та виразів, граматичних структур, нюанси значення інтонацій тощо. Також при спілкуванні необхідно враховувати національний менталітет, характер мислення, які є відбитком національної культури, багатовікових традицій, побуту, релігійних вірувань. Отже, соціокультурна компетенція є невід'ємною частиною грамотного іншомовного спілкування. Прагматичні компетенції пов'язані з функціональним вживанням лінгвістичних засобів. Комунікативна мовленнєва компетенція (КМК) «реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприйманні (рецепції), продукції, інтеракції або медіації (зокрема усної або писемної). Кожен з цих типів діяльності може бути пов'язаний з текстами в усній або письмовій формах» [1, с. 9]. Рецептивні види діяльності (сприймання джерел інформації) відіграють важливу роль у численних формах навчання (розуміння змісту статей, лекцій, вміння працювати з фаховою літературою, документами тощо). Продуктивні види діяльності виконують важливу функцію та виявляють рівень знань під час усних презентацій, доповідей; при написанні творів, есе, рефератів, анотацій тощо. Під інтеракцією мають на увазі усний або писемний обмін інформацією, вона може частково співпадати з усною комунікацією. Їй відводиться центральна роль у процесі спілкування. «Медитативні види усної або писемної мовленнєвої діяльності в обох способах – рецептивному та продуктивному – роблять можливим спілкування між особами в разі неможливості з будь-яких причин спілкуватись один з одним безпосередньо» [1, с. 10]. В таких випадках використовується усний або письмовий переклад, реферування текстів. «Медитативні види мовленнєвої діяльності – опрацювання/переробка існуючого тексту – займають важливе місце у нормальному лінгвістичному функціонуванні суспільства» [1, с. 10].

Як бачимо, всі аспекти вивчення мови є важливими. Але твердження про те, що «все є взаємопов'язаним», не означає, що цілі при навчанні та рівні знань не можуть бути диференційованими. На Європейському навчальному просторі давно користуються міжнародною системою тестування англійської мови (IELTS) для визначення шести головних рівнів: «Breakthrough» (інтродуктивний рівень), «Waystage» (базовий рівень або «виживання»), «Threshold» (рубіжний рівень), «Vantage» (просунутий рівень або

«незалежний користувач»), «Effective Operational Proficiency» (ефективна операційна компетенція або автономний рівень), «Mastery» («глобальна, операційна компетенція», досконале володіння). Фактично вони відповідають більш простому класичного поділу на базовий (A1, A2), проміжний (середній) (B1, B2) і просунутий рівні (C1, C2).

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Лантух Н. А., Нагаєв В. М. О способах формирования коммуникативной компетенции в профессиональной сфере деятельности // Филологические студии. – 2001. – № 2. – С. 94–99.
3. Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference / Council of Europe Educational Committee. – Strasbourg, 1998. – 224 p.
4. Кузнецова Л. Г. Профільно-орієнтоване навчання англійської мови та його особливості // Вісник Черкаського університету. – 2006. – № 84. – С. 64-67.

Самілик В.І.

аспірант,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний рівень розвитку суспільства та науки вимагає від особистості не тільки усвідомлення тих чи інших законів та закономірностей, а й готовності до вирішення конкретних практичних завдань. Професійна компетентність виражається у здатності діяти «тут і зараз», тобто бути готовим до виконання завдань в реальному часі та умовах. Підготовка майбутніх учителів біології інтегрує в собі знання з фундаментального, природничо-наукового, загальноекономічного, соціально-гуманітарного, фахового та професійно-орієнтованого циклів. «Вживання» в умови конкретної ситуації створює підґрунтя для розвитку професійної рефлексії, загальних та спеціальних здібностей, посилення мотивації до підвищення рівня компетентності. Перехід від ідеального (теоретичної моделі) до реального (конкретних ситуацій) детермінує в свідомості особистості формування чіткого алгоритму дій, який поступово доповнюється новими знаннями, вміннями, навичками. Наукове обґрунтування важливості формування екологічних знань детально висвітлено в працях І. Т. Суравеґіної, А. Н. Захлебного, І. Д. Зверева, С. Д. Дерябо, В. А. Ясвіна, Н. М. Мамедова та ін.

Відповідно до компетентнісного підходу в освіті, за словами С. Д. Рудишин, «...знання практичного спрямування мають відповідати чотирьом складовим: 1) «знати що» – фактичний кодифікований обсяг знань, який може бути трансльовано; 2) «знати чому» – знання наукового розуміння світу та впливу науки на розвиток людства; 3) «знати як» – здатність